

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ TASHKILOTI RAHBARLARIDA KVALIMETRIK KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISH MAZMUNI VA USTUVOR TAMOILLARI

Qurbonova Muhtasarxon Bahromovna

Qo'qon universiteti magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlarida kvalimetrik kompetentlikni rivojlantirish mazmuni va ustuvor tamoillari hususida ayrim fikr-mulohazalar bayon etilgan. Pedagogik amaliyotda kvalimetrik kompetentlik darajasida xulosa chiqarish imkonini beruvchi kvalimetrik metodlarni muvaffaqiyatli qo'llanilishi uchun bilim, malaka va ko'nikmalar hajmini aniqladik. Kvalimetrik kompetentlik darajasini baholashda pedagogik obyektlar, o'quv jarayoni borishida, pedagogik amaliyot va malakaviy ishlarni bajarishda jarayon va hodisalar, kvalimetrik metodlardan foydalanish yuzasidan amaliy faoliyat tajribalari mavjudligi va sifatini hisobga olish zarur.

Kalit so'zlar. Kompetensiya, kvalimetrik kompetentlik, parsial ta'limiy dasturi, maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlari, ta'lim tizimi, bolalar.

СОДЕРЖАНИЕ И ПРИОРИТЕТНЫЕ ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ КВАЛИМЕТРИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

Курбанова Мухтасархон Бахромовна

Магистратура Кокандского университета

Аннотация. В данной статье представлены некоторые размышления о содержании и приоритетных принципах формирования качественной компетентности в дошкольных образовательных организациях. Определен объем знаний, навыков и умений для успешного применения качественных методов, позволяющих делать выводы на уровне качественной компетентности в редакционной практике. При оценке уровня качественной

компетентности необходимо учитывать наличие и качество практического опыта использования качественных методов в редакционных объектах, процессах и мероприятиях в образовательном процессе, в редакционной практике и при выполнении квалификационной работы.

Ключевые слова. Компетентность, качественная компетентность, расовая образовательная программа, руководители дошкольных образовательных организаций, система образования, дети.

CONTENT AND PRIORITY PRINCIPLES OF DEVELOPING QUALIMETRIC COMPETENCE IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS

Kurbanova Mukhtasarkhon Bahromovna

Master's student of Kokand University

Annotation. This article presents some thoughts on the content and priority principles of developing qualitative competence in preschool educational organizations. We have determined the scope of knowledge, skills and abilities for the successful application of qualitative methods that allow drawing conclusions at the level of qualitative competence in editorial practice. When assessing the level of qualitative competence, it is necessary to take into account the availability and quality of practical experience in the use of qualitative methods in editorial objects, processes and events in the educational process, in editorial practice and in performing qualification work.

Keywords. Competence, qualitative competence, racial educational program, leaders of preschool educational organizations, education system, children.

“Maktabgacha, umumiy o‘rta, professional va oliy ta’lim tizimlarida tarix kursining uzviyligini ta’minlash Konsepsiyasi”ning loyihasi e’lon qilingan 2020-yildan boshlab esa respublikada uzluksiz ta’lim tizimining dastlabki

bosqichidan boshlab, bolalarga tarixiy bilimlar bilan izchil tanishtirib borish amaliyoti yo‘lga qo‘yildi. Loyiha g‘oyasiga ko‘ra, parsial ta’limiy dasturi asosida maktabgacha ta’lim muassasalari tarbiyalanuvchilariga dastlabki tarixiy tushunchalar beriladi. Uning ahamiyatli jihatlaridan biri bu bevosita tarix fanida uchrashi mumkin bo‘lgan kvalimetrik metodlardir.

Ayni o‘rinda “parsial ta’limiy dastur” tushunchasini ham sharhlab o‘tish to‘g‘ri bo‘lgan bo‘ladi: parsial ta’limiy dastur – maktabgacha ta’lim muassasalari hamda guruhlarida bolalarga ta’lim berishga oid asosiy dasturga qo‘shimcha dastur bo‘lib, u muayyan maqsad uchun xizmat qiladi.

Maktabgacha ta’lim tashkiloti rahbarlarining kvalimetrik kompetentligini rivojlantirishga doir tadqiqot natijasi asosida ta’lim muassasalari rahbarlarining kvalimetrik kompetentligiga uning u yoki bu sohada muvaffaqiyatli kasbiy faoliyati uchun zarur bo‘lgan bilimlari, malakalari, ko‘nikmalari va amaliy faoliyati tajribalari yig‘indisi sifatida qaraldi. Shuningdek, maktabgacha ta’lim tashkiloti rahbarlarining kvalimetrik kompetentligi tushunchasi mazmun-mohiyatini kvalimetrik kompetentlikni rivojlantirishga yo‘naltirilgan kasbiy-pedagogik tayyorgalikning maxsus turi sifatida tushunamiz.

Pedagogik amaliyotda kvalimetrik kompetentlik darajasida xulosa chiqarish imkonini beruvchi kvalimetrik metodlarni muvaffaqiyatli qo‘llanilishi uchun bilim, malaka va ko‘nikmalar hajmini aniqladik. Kvalimetrik kompetentlik darajasini baholashda pedagogik obyektlar, o‘quv jarayoni borishida, pedagogik amaliyot va malakaviy ishlarni bajarishda jarayon va hodisalar, kvalimetrik metodlardan foydalanish yuzasidan amaliy faoliyat tajribalari mavjudligi va sifatini hisobga olish zarur.

Pedagogik kvalimetriya ko‘p qirrali pedagogik jarayonga bog‘liq holda o‘qituvchining pedagogik faoliyatining tarkibi hisoblanib, pedagogika fanlari sohalari ichida eng muhim o‘rin tutadigan. Shuni qayd etish kerakki, pedagogik

kvalimetriya pedagogik jarayon va o'qituvchining pedagogik faoliyatining sifatini belgilaydi. Pedagogik kvalimetriyaning metodologik muammolari shu kunga qadar ilmiy tadqiqotchilarning yetarlicha o'rganilmagan va bu sohadagi muammolar o'z yechimini kutmoqda. Adabiyotlar tahlili pedagogik kvalimetriyaning metodologik asoslari jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi, ta'lim muassasalari oldiga quyiladigan davlat va ijtimoiy buyurtmalarga bevosita bog'liq bo'lganligi tufayli, uning metodologik asoslari yuzasidan amalga oshirilgan ishlar jamiyat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining mantiqiy birligi qonuniyati asosida rivojlanganligini ko'rsatdi.

Hayot ta'lim tizimida ham ko'pgina boshqaruvchilarni shaxsning bilish faoliyatidagi o'zgaruvchan sifatlarni obyektiv baholashga o'rgatish zarurligini isbotlamoqda. Tadqiqotlar o'qitish va ko'nikmalarni rivojlantirish samaradorligining o'sishi o'quvchilar muvaffaqiyatini baholash sifatini oshirish ila bevosita bog'liq ekanligi haqida dalolat bermoqda. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ta'lim natijalarini malaka va ko'nikmalar sifatida baholash tizimida qo'shimcha imkoniyatlar ochadi. Baholash usullari orasida kompyuter va masofadan testlashni tashkil qilishni o'z ichiga olgan testlar (sinovlar) muhim o'rinni egallaydi.

Ta'lim tizimlarida jumladan maktabgacha ta'lim tizimida ham bilimlarni nazorat qilishning ikki tamoyilidan foydalaniladi:

1) o'rganuvchining mavzu predmet sohasida bilimlari va respondentlarning harakatlarini baholash qoidalari asosida uning harakatlarini baholash va bilim darajasini tashxislash;

2) tanlab olingan maxsus vazifalar to'plami va respondentning ularga bergan javoblari yuzasidan standartlashtirilgan bilimlarni nazorat qilish.

Maktabgacha ta'lim tizimida nazoratning kompyuterlashtirilgan sinovlar texnologiyasi quyidagi asosiy xususiyatlarga ega bo'lishi kerak:

a) interfaol vosita muhitining mavjudligi; ko'p predmetli qo'llash; sinov jarayonida mavzu predmet sohasining bo'lajak modelini tegishli darajada aks ettirish;

b) sinov algoritmini tanlash imkoniyati; turli ta'lim texnologiyalariga qo'shish (biriktirish, integrasiya qilish) imkoniyati; profilini tuzish imkoniyati; ko'lami-o'lchamini o'zgartirish imkoniyati;

c) ishlash, olish, o'rganish, amalga oshirishning osonligi, mavjudligi; foydalanuvchi uchun qulay interfeys;

d) sinovning ko'p pog'onali vazifalari bazasini olib borish (yuritish);

e) sinovni rejalashtirish va boshqarishni nazorat qilish/moslash imkoniyati;

f) yaxshi natijalarga erishish va rag'batlantirilganlik darajasini oshirishga mo'ljallanganlik.

So'nggi davrlarda an'anaviy "nazorat" tushunchasining o'rniga, "tashxis" tushunchasidan tashqari "monitoring" tushunchasi qo'llanila boshlandi. "Pedagog-ta'lim oluvchi" tizimida monitoring deganda ta'lim berish jarayoni maqsadlarini belgilashdan kelib chiqqan va ta'lim oluvchining o'zlashtirish darajalarini dinamikada nazarda tutadigan nazorat va tashxis qo'yish tadbirlarning yig'indisi tushuniladi. Baho, baho qo'yish – o'qituvchi va respondent o'rtasidagi bir martalik harakat yoki o'zaro faoliyat bo'lib, uning natijasi ta'limning muayyan bosqichida subyekt yutuqlarini aks ettiruvchi miqdoriy yoki sifatiy natijadir. Ta'lim olish natijalarini baholashda nazorat, natija, tekshirish, o'lchash, kuzatish, tahlil, xulosa chiqarish, o'rgatilganlik, daraja, ko'rsatkichlar mavjud.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlarida kvalimetrik kompetentlikni malaka oshirish kurslarining tegishli yo'nalishi bo'yicha tashkil qilinayotgan o'quv-tarbiyaviy ishlarning muhim tarkibiy elementi hisoblanadi. Ushbu tarkibiy element maktabgacha ta'lim kurslari turkumi ("Matematika", "ona tili", "pedagogika", "psixologiya", "tarbiya", ni o'qitish, auditoriyadan va kursdan tashqari ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil qilish jarayonining umumiy mohiyatini ifodalaydi. Kvalimetrik kompetentlikni rivojlantirishda maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlari tomonidan sohaga oid kurslarini mustaqil o'zlashtirilishi hamda nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish jarayoni – pedagoglik amaliyot ham muhim o'rin tutadi.

Pedagoglik manbalarda ilgari surilgan g'oyalarga tayangan holda maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlarining kvalimetrik kompetentlikga egalik darajasi quyidagi metodlar yordamida baholanadi:

1) ta'lim-tarbiya jarayonida talabalarning o'quv-bilish faoliyatini bevosita o'rganish metodlari (pedagoglik kuzatish, retrospektiv ish hujjatlari va o'quv hamda kasbiy faoliyat rejalarini o'rganish, suhbat, tahlil, boshqalar);

2) kvalimetrik kompetentlikga egalik darajasini tashxislashga yordam beruvchi maxsus metodlar (tashxisli vaziyatlar, anketa, test va boshqalar).

OTMda maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlarining kvalimetrik kompetentligini to'laqonli rivojlantirish bir qadar murakkab jarayon hisoblanadi. Binobarin, maktabgacha ta'lim kurslari turkumi o'zida yirik hajmli bilimlarni qamrab olgan bo'lib, ularni talabalar tomonidan puxta o'zlashtirish muayyan vaqt va intellektual kuchni talab etadi. Ta'lim jarayonida quyidagi vazifalarni ijobiy hal qilish talabalik davrida maktabgacha ta'lim yo'nalishi respondentlarining kvalimetrik kompetentlikka oid bilimlarni yetarli darajada o'zlashtirishlariga imkon beradi:

1. Maktabgacha ta'lim kurslari turkumini o'qitish jarayoniga innovatsion yondashish.
 2. Mashg'ulotlarni interfaol metodlar asosida tashkil qilish.
 3. O'qituvchi va respondentlar o'rtasida kollaboratsiyani yuzaga keltirish.
 4. Maktabgacha ta'lim kurslari asoslarini o'zlashtirishda respondentning mustaqil faoliyat yuritishi uchun sharoit yaratish.
 5. Kichik guruhda ishlash orqali respondentlarni ijodiy loyihalarni bajarishga yo'naltirish.
 6. Respondentlarning ijodiy faoliyatlarini rag'batlantirish.
- Respondentlarda o'quv-bilish faoliyatini mustaqil ravishda refleksiv tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Maktabgacha, umumiy o'rta, professional va oliy ta'lim tizimlarida tarix fanining uzviyligini ta'minlash Kontsepsiyasi // <https://uzviylik.tdi.uz/upload/iblock/fbf/092deb5efa04b9525ce1c.pdf>
2. [xWJq5LVxjZh5Kcd.pdf](https://api.ziynet.uz/uploads/books/10001253/xWJq5LVxjZh5Kcd.pdf)
<https://api.ziynet.uz/uploads/books/10001253/xWJq5LVxjZh5Kcd.pdf>
3. Занина Л.В., Меньшикова Н.Л. Основы педагогического мастерства / Учеб.пособие для студ. пед. вузов. – Ростов-на-Дону, Феникс, 2003. – С. 238.